

Két reményem megemlékezésével szeretném befejezni ezt az áttekintést. A magyar tanulóinknak a háttere nem egyforma. Vannak olyanok, mint a társadalomtudományi szak hallgatói, akiknek halvány gőzük sincs a magyarról vagy akármilyen más nyelvről, van akinek magyar az anyanyelve, sőt aki Magyarországon végezte iskoláit. Az intézetnek azonban csak egyetlen egy magyar kurzusa van, ami arra a feltételezésre épül, hogy minden tanuló kezdő. Jó lenne, hogyha lenne egy alternatív kurzusunk azoknak, akik már tudnak - valahogyan - magyarul. Ez még megvalósítására vár, csakúgy, mint egy másik lehetőség létrehozása. Egy lapp nyelvű vagy finn nyelvű beszélgetés egyik fő alkotóeleme a csend, ez egyedül is gyakorolható. A magyarul tanulók egy olyan finnugor nyelvet tanulnak, amit muszáj beszélni, s ezt a magyar környezet nagymértékben megkönnyíti. A Debreceni Nyári Egyetem kurzusai nagy segítséget nyújthatnak diákjainknak az élő magyar nyelv elsajátításában. A svédországi diákok számára azonban csak három hely van Debrecenben. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy tíz uppsalai tanuló közül egy vehet részt a nyári egyetemen. A növekvő uppsalai érdeklődés további fejlesztése érdekében célszerű lenne, ha több hallgatónknak adhatnánk meg a lehetőséget a magyar kultúra közelebbi megismerésére és a nyelv alaposabb elsajátítására.

Molnár Zoltán Miklós

A hungarológia művelésének, oktatásának néhány jellemzője a maribori Magyar Lektorátuson

1. Az utóbbi években a hungarológia örvendetes gazda-

godásának lehetünk tanúi magyarországi és Magyarországon kívüli viszonylatban egyaránt. Az e téren való tájékozódáshoz, tevékenységhez olyan intézmények nyújtanak ösztönzést és támogatást, mint a Magyarok Világszövetsége, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, a Magyarságkutató Intézet, a Nemzetközi Hungarológiai Központ, nem utolsósorban a Művelődési Minisztérium számos egyéb egysége. Választott témám ezen összefüggéseinek további részletezése alól fölmentve érzem magam azzal, hogy utalok az idevágó fontosabb publikációkra, például a következőkre: a Nyelvünk és Kultúránk számaira, a Hungarológiai oktatás régen és ma című kiadványra, a Hungarológiai Értesítőre, a Magyarok és szlovének című kettős kötetre, A Hungarológia Oktatására, a Központi Magyar Nyelvi Lektorátus sorozatára, a szombathelyi Hungarológiai napokra és így tovább.

Hasonló helyzetben vagyok a hungarológia művelésének maribori hagyományait illetően. A magyartanítás ugyanis idetova huszonöt éves a Maribori Egyetem Pedagógiai Karának Magyar Lektorátusán, tízéves a Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszékén. A magyar oktatási és kulturális munka muravidéki sajátosságairól árnyalt képet kapunk az előző lektorok, többek között Rónai Béla, Gadányi Károly, Vörös Ottó, Guttmann Miklós, Bokor József és a tanszékvezető Varga József közleményeiből. A Magyar Nyelvőrben, a Vasi Szemlében, az Anyanyelvünkért, a Hungarológiai napok, a Szlavisztikai napok c. kötetben és másutt megjelent írásaik közül címszerűen - áttekinthető és külön kiadvány jellegénél fogva - most csak egyet emelek ki: Varga József - Bokor József: Magyaroktatás a Maribori Egyetem Pedagógiai Karán (Budapest - Maribor, 1986). Előadásomban a maribori lektorátus hungarológiai tevékenységéről az egy éve kapott megbízatásom eddigi szakaszára vonatkozóan próbálok meg néhány észrevételt tenni. Súlyukat természetesen befolyásolja az, hogy eddigi teendőim el-

sősorban az új munkakörrel való ismerkedést jelentették, ugyanakkor azonban előző kollégáim eredményeinek folytatására is köteleztek.

2. Elsőként a lektorátus szervezeti jellemzőiről kívánok számot adni. Az idén a kari felépítés módosulásával párhuzamosan változott a helyzete annyiban, hogy a magyar tanszéken kívül egy új egységgel, a magyar módszertani tanszékkal együtt alkotja a Magyar Intézetet. Ez ugyan nem jelenti a módszertannal kapcsolatos felelősségének a feladását, de azt igen, hogy lehetősége nyílik a hungarológiai munka szélésítésére. Itt érzem helyénvalónak, hogy a köszönet hangján szóljak Varga József intézetvezetőnek nemcsak tanácsadó, hanem együttműködési készségéről, továbbá a Kar vezetőinek segítségéről, hozzájárulásairól. Bár közvetve tartozik ide, de a hungarológiához való ezen viszonyulást mindennél jobban igazolja, hogy idén februárban Mariborban először szerveztük meg a Jugoszláviában működő magyar lektorok szakmai találkozóját.

A lektorátussal kapcsolatban levő csoportok, hallgatók összetételét is módosították némileg a változó körülmények. Itt a lektorváltásnak, a szervezésbeli módszertani próbálkozásoknak az átmenetiségére is utalhatok, de talán fontosabbak az objektívebb okok. Például egyelőre szünetel a felsőfokú óvónőképzés háttéréül szolgáló kétnyelvű középiskolai tagozat. A felsőoktatás a kétéves formáról most tért át a négyévesre. Több hivatalos intézkedés is (a kétnyelvű tanításra jogosító képzettség előírásának módosítása, a maribori nem pedagógiai karos egyetemisták magyartanulásának támogatása intézményi szabályzattal is, a kétnyelvű területről jöttek magyartanulására szánt ösztöndíj-többlet megadása) még jóváhagyás előtt áll. Mindezeket nem hiányok fölelgetéseként, hanem éppen ellenkezőleg, vagyis annak elismeréseként hozom szóba, hogy napjaink tárgyasuló

világában többféle lehetőséget kell és lehet megkeresni a hungarológia oktatásának pártolására. Ebben a formálódó helyzetben mintegy negyven hallgatóval volt munkakapcsolatom, de rendszeresen 25 - 30 főnek tartottam lektori foglalkozást. Egy részük a Pedagógiai Karnak magyar anyanyelvű, illetőleg kétnyelvű tanító és nem magyar tanár szakos, más részük a többi karnak zömmel magyar anyanyelvű hallgatói (természetesen a magyar szakos általános és középiskolai tanárjelöltek képzésébe is bekapcsolódom).

A hallgatók szakmai alapérdeklődésének változatosulása (biológia, fizika, kémia, matematika, német, szlovén nyelv, technika stb.), valamint egyéni körülményeinek alakulása (munkavállalás, család, magánóra stb.) is közrejátszik abban, hogy szak szerint egynemű tancsoportot - a magyar és a tanító szakosok kivételével - nem könnyű szervezni. A nehézséget azzal igyekszem áthidalni, hogy egyrészt gyakoribbá válnak az egyéni foglalkozások, másrészt erősödik a különböző összetételű csoportok óráinak komplex és differenciált jellege. Az viszont alapvető egységet biztosít, hogy a hallgatók többsége a Muravidékről származik, és jóllehet vannak különbségek magyar anyanyelvi és nyelvi ismereteik között, de nem kezdő fokon találkoznak a magyarral.

A bevezető foglalkozások azonban természetesen - az ismerkedő, tájékozódó beszélgetések, önéletrajzos, élménybeszámolás foglalkozások után is még jó ideig - igénylik azt, hogy a köznyelvi kommunikációs tematika előtérben maradjon. A későbbiekben aztán ez részfeladattá válik: a magyar és tanító szakosok számára a nyelvhasználati szabályszerűségek tudatosítása céljából, a vegyes csoportok esetében a közös tevékenység lehetőségeként is. Vele párhuzamosan fokozatosan hangot kapnak a módszertani közlések és gyakorlatok a pedagógus szakosok óráin, a magyar és szlovén szaknyelvi megfeleltetések mindegyik stúdiumon.

Az egyes lektori foglalkozások - a már jól bevált módszerek nyomán - a szöveget helyezik középpontba. Néhány szlovén anyanyelvű hallgatóval a Színes magyar nyelvkönyv anyagára építünk, másutt viszont a körülményekhez igazodva általam válogatott és sokszorosított szövegek szolgálnak alapul. Az összeállítások igyekeznek áttekinteni a magyar történelem főbb korszakait (őshaza, honfoglalás, szabadságharcok stb.), nagy egyéniségeit (Szent István, Mátyás király, Rákóczi stb.), művelődési összefüggéseit (csodaszarvas-motívum a különféle művészeti ágakban, a török kor a magyarok és a jugoszláv népek kulturális emlékezetében stb.). Még a szakszövegek is lehetőséget kínálnak a szélesebb horizontú kitekintésre, például a kocsiszerkezete technika-, nyelvtörténeti és néprajzi jellemzésére, a földrajzi leírás kirándulás előkészítésére, egy közgazdasági témájú újságcikk a magyar és jugoszláv piacgazdálkodás összevetésére.

A magyarságismereti tanulság tág keretében aztán mi is élünk a szövegmegközelítés komplex módjától fölkinált számos lehetőséggel. Hogy csak egy-kettőt említsek: az asszociációs szókincsfejlesztéssel és társalgással; nyelvtani feladatokkal nyelvhasználat központú csoportosításban; nyelvek, nyelvváltozatok közötti érintkezéssel; játékos, kötetlen megoldásokkal; folyóiratok, kézikönyvek, technikai eszközök felhasználásával stb. Ez a nyitottság rugalmassággal járhat együtt, de ugyanakkor mértéktartásra, óvatosságra is int.

A hallgatókkal való kapcsolattartásnak azokat az órán kívüli alkalmait, amelyek hagyományosan jól beváltak, az idén sem szalasztottuk el. Ilyen a tanulmányi kirándulás Magyarországra, a műsoros szereplés különösen március 15-e alkalmából, a szakest, a hallgatók bevonása a kutatómunkába, a népnyelvi hagyományok értékmegőrző gyűjtésébe, a magyarországi társintézményekkel való együttműködési programba stb. Újként jelentkezett viszont például az, hogy egyes hallgatóink Magyarorszá-

gon ezentúl nemcsak általános, hanem középiskolában is hospitálnak, vagy hogy lehetőség nyílik írásos munkáik magyarországi megjelentetésére.

A magyar lektor egyéb teendőit illetően is a jó hagyományok folytatására érzek kötelezettséget. Az egyre bővülő intézeti könyvállomány szakszerű számbavételére konkrét lépéseket tettünk. A nyelvművelő munka keretében a cikkek írása mellett felújítottuk azt a beszédművelő stúdió-umot, amely a muravidéki rádió kezdő bemondóinak szól. Örömmel működöm közre a Muratój című új folyóirat lektorálási munkálataiban is. A Muravidék gazdag élőnyelvi anyaga további gyűjtő- és feldolgozó munkára ösztönöz. A muravidéki tanintézmények is elvárják a magyar lektor minél gyakoribb jelenlétét, nemkülönben fontos az illetékes magyarországi és jugoszláviai intézményekkel való kapcsolattartás. Megértő támogatásuknak a lektori munka nap mint nap részese.

A jelenlegi áttekintés vázlatosságában sem lenne teljes, ha nem kerülne szóba benne jövőbeli elképzelés. Bár körvonalazódtak a mindenkori lektor egyébként is sokrétű és igényességet kívánó tevékenységének területei, de a maribori Magyar Intézet szerepvállalásába bizonyára beleférne nemzetközi rendezvény, kiadvány, esetleg egy szlovén keretű magyar nyelvten.

3. Hozzászólásomban a maribori Magyar Lektorátus hungarológiai tevékenységéről az elmúlt oktatási évben tapasztaltak alapján próbáltam információszerű képet adni. A helyzetrajzból talán kitetszik néhány elvi, módszertani vonatkozás is. Mint ahogy túlzott újításra ugyan nem törekedtem az immáron két és fél évtizedes maribori gyakorlat eredményeit tiszteletben tartva, mégis valami szerény többlettel remélhetőleg hozzájárultam, hozzájárultunk az itteni hungarológia árnyaltabbá válásához. S így a muravidéki és az egyetemes magyarság ügyéhez is.